

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

katedra mezinárodních vztahů IPS UK FSV

Posudek na magisterskou diplomovou práci zpracovanou na katedře mezinárodních vztahů IPS by měl obsahovat Vaše vyjádření k následujícím bodům. Při zpracování posudku můžete použít následující část tohoto souboru, kde vyplníte své hodnocení do jednotlivých polí.

Jméno diplomanta/ky

Kateřina Stanovská

Název práce

Motivy jaderného režimu Íránu

Konzultant/ka práce

Oponent/ka práce

Jan Ludvík

semestr/rok

počet stran

počet znaků

LS/2014

106

122 642

1. koncepce práce

- i. volba tématu, formulace výzkumné otázky a jejich zdůvodnění; přiměřenost, původnost;
- ii. teoreticko-metodologické ukotvení – výběr a zdůvodnění; metoda zpracování;
- iii. volba zdrojů, kritický rozbor literatury, příp. dalších použitých zdrojů;
- iv. struktura textu (úplnost, správnost a přiměřenost členění, logická provázanost);

Posuzovaná práce se snaží ukázat, že „motivy Íránu k proliferaci jaderných zbraní jsou multidimenzionálního charakteru“ a že „motivace k uskutečnění jaderné proliferace je v případě Íránu v současnosti vyšší než v době studené války“ (s.4).

Téma posuzované diplomové práce je zvoleno vhodně. Autorka se orientuje na aktuální politický problém, přičemž se snaží o jeho propojení s tématy, jež jsou debatovány v probíhající teoretické diskuzi. Klade si přitom za cíl testovat dvojici rozumně zvolených, byť nikterak originálních, hypotéz.

Na teoretické rovině se přitom chce opírat o článek Scotta Sagana *Why Do States Build Nuclear Weapons?* a knihu Stephena Meyera *The Dynamics of Nuclear Proliferation*. Saganova práce patří mezi klasické texty o příčinách proliferace, a byť jen již poněkud staršího data, nelze její volbu považovat za problém. Nicméně Meyerův příspěvek lze těžko označit za hlavní práci disciplíny a při stáří více než třicet let je beznadějně zastaralý. Autorka bohužel nevysvětluje, proč volí právě tuto kombinaci textu a proč je využití Mayerova textu vhodnější než využití některé z novějších prací.

Za nedostatečné lze také považovat vysvětlení operacionalizace. Autorka kombinuje tři Saganovy modely s faktory ovlivňujícími proliferaci dle Mayera. Není však přesvědčivě zdůvodněno k čemu je dobré využití Mayera a proč nemůže diplomantka pracovat pouze se Saganem. Argument, že Saganova práce postrádá identifikaci proměnných a proto je

třeba ho doplnit o Mayerovy faktory (s.68) je neudržitelný. Sagan sice v citovaném článku pracuje s evidencí pouze ilustrativně, nicméně Saganovy modely již byly využity k obdobným analýzám, jako je ta, jež přináší posuzované práce.

V části, kde autorka představuje operacionalizaci bohužel nekriticky přímá Mayera. Na některé jeho nedostatky sice upozorňuje v příslušných empirických pasážích a dokonce způsob operacionalizace upravuje, ale vysvětlení nedostatků a tyto úpravy jednoznačně patří do části představující výzkumnou strategii a nikoliv do části empirické.

Navíc chybí vysvětlení, proč je Mayerův faktor X řazen do Saganova modelu A ne do modelu B. Propojení přitom není samozřejmé. Například hned první faktor „regionální jaderná proliferace“ je autorkou řazen do bezpečnostního modelu. Přitom autorka tvrdí, že se „tato motivace zakládá na třech argumentech: 1) možné budoucí rivality... 2) snahze o určité držení kroku s vývojem... 3)...přehodnocení vlastní situace vzhledem ke strategickému významu jaderných zbraní“ (s.10). Snaha udržet krok s vývojem v regionu však poměrně jasně patří spíše do normativního modelu. Naopak za normativní faktor je považována prohra ve válce, kterou lze stejně dobře považovat za faktor bezpečnostní. V zásadě platí, že existuje možnost obhájit různé propojení faktorů a modelů, ale je třeba propojení obhájit a vysvětlit, což bohužel v práci chybí.

Z hlediska výzkumné strategie je pak třeba říct, že zvolený způsob sice autorce může pomoci ukázat, že existují různé motivace pro íránský jaderný program, ale neumožní ji říct, zda jsou tyto motivace silnější po konci studené války. Je pouze schopná říct, zda jich je víc, což ovšem neumožňuje hodnotit „sílu“ těchto motivací.

Další ze slabin práce tkví v představení teoretické debaty. Většina teoretické debaty se věnuje debatě Sagana s Waltzem o dopadech proliferace jaderných zbraní. Spread of Nuclear Weapons od Sagan s Waltzem je však sice zcela zásadní prací, ale v jiné části akademické debaty, neboť se nevěnuje příčinám ale dopadům proliferace.

Představení existující rozsáhlé akademické debaty o příčinách proliferace je tak v posuzované práci v zásadě velmi omezené, a je otázkou, do jaké míry je autorka s debatou seznámena. Existuje nepochybně řada prací, ze kterých by autorka mohla čerpat (např. Jo, Dong-Joon – Gartzke, Erik (2007) „Determinants of Nuclear Weapons Proliferation“, *The Journal of Conflict Resolution*, 51, 1, pp. 167-194; Sherrill W., Clifton (2012) „Why Iran Wants to Bomb and What it Means for US Policy“, *Nonproliferation Review*, 19, 1, s. 31-49; Singh, Sonali a Way, Christopher R. (2004) „The Correlates of Nuclear Proliferation: A Quantitative Test“, *The Journal of Conflict Resolution*, 48, 6, pp. 859-885.) K odhalení těchto tří textů, které by navíc autorku navedly na další relevantní práce, přitom stačí nahlédnout do článku Ondřeje Filipce a Juraje Hanuliaka *Írán: Tři modely pro analýzu jaderných motivací*, který vyšel v *Mezinárodních vztazích* 1/2014 a který je navíc reakcí na oponentův předešlý text *Íránský jaderný program*. Bezpečnostní model proliferace pohledem jaderné strategie a teorie odstrašení (*Mezinárodní vztahy* 2/2011). Autorka přitom na oponentův text odkazuje a je tedy pozoruhodné, když mluví o absenci českých zdrojů (s.3). Přitom zejména výzkum Filipce a Hanuliaka je tematicky shodný s výzkumem autorky a ta by s ním měla být obeznámena.

Struktura textu je v zásadě kvalitní a logická, pouze mezi jednotlivými kapitolami chybí přirozenější přechody, které by je provázali. To však platí pouze do kapitoly 5. Text dále již není nijak provázaný s výzkumnými otázkami. V kapitole pět autorka popisuje možné přístupy k řešení situace s íránským jaderným programem (odstrašení, vojenská akce, sankce, diplomacie) a v kapitole šest dává doporučení, jak by měl západ jednat. Obě části ovšem nejsou dobře propojené mezi sebou a nejsou vůbec propojené s předchozím výzkumem. Policy recommendations jsou tak ve výsledku výsledkem názorů autorky.

2. zpracování tématu (výběr zdrojů pro jednotlivé aspekty zvolené problematiky, interpretace přebíraných poznatků, argumentace, formulace vlastních poznatků, včetně vyvození závěrů, přesnost vyjadřování; příp. práce s daty – úplnost, přesnost, správnost postupů; konformita s projektem);

Téma je zpracované dobře, ovšem s drobnými nedostatky. Autorka se pokouší o ambiciózní operacionalizaci a pravděpodobně proto jí pak chybí dostatek sil a prostoru pro práci s empirií. Dominantně se tak opírá o internetové zdroje a naopak vynechává zavedené historické práce. To může vést k přílišným zjednodušením. Složití vztahy mezi Íránem a USA mezi léty 1979 a 1988 jsou tak zjednodušeny na islámskou revoluci, obsazení americké ambasády, to, že se USA postavili ve válce s Íránem na stranu Bagdádu a na sestřelení letu 655 (vše pouze zmíněno), zatímco například o událostech kolem Irangate není v práci ani slovo.

Argumentace rovněž místy pokulhává. Například celá pasáž věnovaná modelu domácí politiky v zásadě nabízí pouze přehled vlivných institucí, které se mohou podílet na rozhodování o jaderném programu. To, zda názory těchto institucí skutečně měly vliv na rozhodování o jaderném programu, autorka nedokazuje. Přitom ovšem tvrdí, že existence instituce mající motivaci „k proliferaci jaderné zbraně“ je indikátorem platnosti Saganova modelu domácí politiky (s.51).

Přebírání poznatků občas vykazuje chyby a dochází k dezinterpretacím. Autorka například tvrdí, že „držení jaderných zbraní teroristy či tzv. darebnými státy považuje Waltz za stejně rizikové jako držení tohoto druhu zbraní v rukou demokratických států“. Waltz však sice tvrdí, že darebné státy budou stejně racionální jako jiné, ale rozhodně nepropaguje držení jaderných zbraní teroristy. Dále autorka tvrdí, že podle Saganova může dojít k selhání odstrašení a to zejména pokud se jaderné zbraně dostanou do rukou ozbrojených organizací (s.8). Sagan ovšem tvrdí, že a) může dojít k selhání odstrašení nebo b) organizace mohou selhat a nikoliv, že selže odstrašení, protože selže organizace. Obdobně autorka sice může tvrdit, že proliferace může mít stabilizující i destabilizující efekty, ale nemůže tvrdit, že se Sagan a Waltz vzájemně nevylučují, když tak Sagan a Waltz ve většině případů explicitně činí (s.9).

3. standardy vědeckého textu (bibliografie, odkazy, citace);

V případě standardů vědeckého textu si oponent není jist, jaký citační styl autorka volí. Autorka evidentně většinu textů našla na internetu, přičemž tyto zdroje jsou citovány různě (např. fn 43,44,45, odkazují na podobný typ zdroje, ale vypadají jinak). Některé časopisecké příspěvky jsou citovány stylem autor (rok) název časopis vol. no. s. (fn.143) jiné stylem číslo/ročník (fn.96). Někdy autorka uvádí opakovanou citaci celou (fn.96) a jindy zkrácenou (fn.114). V seznamu literatury jsou u některých prací uvedeny čísla stran, což je pravděpodobně nepozornost vzniklá kopírováním z poznámek pod čarou.

4. stylistická a jazyková úroveň textu;

Stylistická a jazyková úroveň textu je dobrá, byť se autorka nevyhnula některým drobným nedostatkům. Výrazy jako singulární význam (s.5), v asymetrické rovnováze jaderné energie (s.7), jsou však zbytečnou snahou o „vědeckost“.

5. formální úplnost výtisku (čestné prohlášení, obsah, resumé, projekt);

Výtisk je úplný a všechny tyto pasáže jsou zpracovány kvalitně.

6. dílčí připomínky (pokud nejsou uvedeny jako součást hodnocení výše uvedených aspektů práce); příp. náměty či otázky k obhajobě;

7. celkové hodnocení (práce ne/odpovídá požadavkům kladeným na DP; ne/doporučení práce k obhajobě; nejsilnější, příp. nejslabší stránky práce; příp. doporučení na zvláštní ocenění [pochvala děkana za vynikající DP]);

Z množství výše uvedených výhrad se může zdát, že oponent hodnotí práci negativně. Nicméně je třeba ocenit, že se autorka pokouší o ambiciózní a metodologicky propracovanou operacionalizaci. Právě tato ambice, byť řemeslně ne zcela zvládnutá, je nejsilnější stránkou práce. Slabinou je naopak nedostatečná teoretická debata a někdy povrchní práce s empirií. Přes dílčí nedostatky se jedná o práci kvalitní, byť ne výbornou, ale ani podprůměrnou. Práce naplňuje požadavky na DP a lze ji doporučit k obhajobě.

8. navrhovaná klasifikace.

Oponent doporučuje komisi práci hodnotit jako velmi dobrou (2).

datum

podpis

--	--